

Ακούτε την λαογραφική έκπομπή της Πανελληνίου Ένώσεως Ποντιακών Σωματείων - Ποντιακή Ήχώ - που γράφει και επιμελείται ο Στάθης Εύσταθιάδης.-

... .. τό σήμα σβήνει

Αγαπητοί ακροαταί,

Στή σημερινή μας έκπομπή θα παρουσιάσουμε ένα εκλεκτό δημοτικό τραγούδι του Πόντου, διάφορα ποντιακά κλανοτράγουδα και σκιόπους από **ωριόμυρες** περιοχές του Πόντου. Στά πλαίσια του προγράμματος θα μεταδοθ^η και ένα ποντιακό ανέκδοτο.

Τό μυστήριο του γάμου, τό κοινωνικό του περιεχόμενο και τό ψυχολογικό του βάθος αποτελούν συγκλονιστικούς παράγοντες της ζωής. Αποχωρίζεται ή κόρη πρόσωπα αγαπημένα, εγκαταλείπει τό πατρικό της σπίτι όπου γεννήθηκε και μεγάλωσε, για να ακολουθήση έναν ξένον άνδρα, που διάλεξε για σύντροφο παντοτινό της ζωής της. Με δεσμό ιερό συνδέεται μαζί του και συγκροτε^ι έτσι μία καινούργια οικογένεια. Ο ξένος άνδρας με τόν γάμο ταυτίζεται απόλυτα με την σύντροφό του. Οι δυό μαζί γίνονται πηγή ζωής και κύτταρο κοινωνικό, από τό οποίο αναβλύζουν ήθικες ιδίως δυνάμεις, με τίς οποίες τροφοδοτείται και όπλίζεται τό έθνος και ή κοινωνία.

Εκχωριστή περιέχουν όμορφα τά τραγούδια του ποντιακού γάμου. Ίδιαίτερα συγκινητικά είναι εκείνα, που αναφέρονται στον αποχωρισμό της κόρης από τά αγαπημένα της πρόσωπα την ώρα της έξόδου της από τό πατρικό της σπίτι. Τό πάρσιμο της νύφης, "τό νυφόπαρμαν ή νυφέπαρμαν", είναι καθ' **εαυτό** γεγονός χαρμόσυνο αλλά και άκρω συγκινητικό. Τούτη ή συγκίνηση παίρνει δραματικές διαστάσεις, όταν ή νύφη είναι όρφανή από πατέρα. Τ' όρφανέσας τό νυφέπαρμαν είναι περιστατικό, που περιέχει τραγικό μεγαλείο.

... .. λύρα σέ υπόκριση

Τά τραγούδια...

Ὁ σήμερον τό κόρασον δύο καρδόπα ἔχει
τ'έναν ἀφήνει σῆ κυροῦ καί τ'ἄλλο παίρ'καί πάει

Ἀφ'ή κόρη τόν κύρη σο υ κ.λ.π., χάνουν τό βασιλό τους πε-
ριεχόμενο στήν περίπτωσι, πού ὁ πατέρας τῆς νύφης νεκρός βρίσκεται στόν
Ἄδη. Γι'αὐτό ἀκριβῶς ἡ ποντιακή μοῦσα φάλλει διαφορετικά τό τραγικό
μεγαλεῖο τῆς στιγμῆς. Ἡ ἀπουσία τοῦ πατέρα εἶναι αἰσθητή. Δημιουργεῖ
μέγα κενόν. Ὅλοι τόν ἀναζητοῦν. Ἰδίως ἡ ψυχὴ τῆς νύφης....

Καί ὁ, τι, ἡ λογική δέν μπορεῖ νά ἐξηγήσῃ ἢ νά κατανοήσῃ σέ στι-
γμές κρίσιμες, ἔρχεται τό συναίσθημα, γιὰ νά βγάλῃ ἀπό τό ἀδιέξοδο τήν
πονεμένη ψυχὴ. Σταματᾷ λοιπόν ἡ διαδικασία τοῦ γάμου. Ἱερή ἡ κραυγὴ
γιὰ τήν ἀπουσία τοῦ πατέρα. Κατεπεῖγον μήνυμα ἀπό τόν Ἐπάνω Κόσμο
πρός τόν Ἄδη, πρὸς τόν νεκρὸ πατέρα τῆς νύφης...

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Διήμερα τριήμερα τήν νύφην παραστένε
φορίζν'ἀτεν στολίζν'ἀτεν κι'ἀτέν κι'στεφανῶνε
στεῖλνε σὸν Ἄδην εἰδῆσιν τόν κύρν'ἀτε παραγγεῖλνε

. (μέ τήν λύρα σέ ὑπόκρουση)

Ἀκούει τό μήνυμα ὁ νεκρὸς πατέρας. Σύμφωνα μέ τόν νόμο τοῦ Ἄδη,
κάθε νεκρὸς ἔχει δικαίωμα νά μαλῇ τόν βασιλιᾶ τοῦ Ἄδη, τόν χάροντα,
σέ ἀγώνισμα. Ἄν νικήσῃ ὁ νεκρὸς τόν χάροντα, τότε δικαιούται ὁ νικητὴς
νά ξαναγυρίσῃ στή ζωὴ, στόν Ἐπάνω Κόσμο. Ἄν ἀντίθετα, νικήσῃ ὁ χάροντας
ὁ πόθος τοῦ νεκροῦ ματαιώνεται.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Κι'ὁ κύρς ἀτε παίρνει εἰδῆσιν κι'ἐλάλεσεν τόν χάρον
ἔλα χάρε ἄς παλεύωμε στό χάλκινον τ'ἀλῶνι σ'
κι'ἄν καί ντό νικῶ σε ἐγὼ χάρε νά σάν ἐμένα
θά πάω κι'ἐγὼ σῆ χαράν, ὅθεν ἐμέν ἐμέντσαν.
θά πάω ἐλέπω τήν κόρη μ'πῶς παίρν'ἀτεν καί πάγνε
Κι'ἄν καί ντό νικᾷς με, ἐσύ χάρε ν'ἀῖλι ἐμένα

. (μέ τήν λύρα σέ ὑπόκρουση).

Ἡ κραυγὴ τοῦ Ἐπάνω Κόσμου, βαθύς ἀνθρώπινος πόνθος, συνειλόνισε
τά θεμέλια τοῦ Ἄδη. Ὁ νεκρὸς πατέρας ἀγωνίζεται, γιὰ νά προφθάσῃ στόν
γάμο τῆς κόρης του. Νά τήν ἀμαρῶσῃ τήν στιγμῇ, πού λευκῇ περιστρεφά στέ-

κει δίπλα στον υπερήφανο ἀητό. Εὐγενής ὁ πόθος, ὅμως ἀρνητικό τό ἀποτέ-
λεσμα ἀπό τήν πάλη μέ τόν χάροντα. Ἀνίκητος καί πάλι ὁ ψυχαρπάχτης...

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Ἐπάλεφαν ἐπάλεφαν κι' ὁ χάρον 'νι ἐνικέσθην

. (μέ τήν λύρα σέ ὑπόκριση)

Ἡ ἀγάπη γιά τή ζωή ἐκδηλώθηκε μεγαλόπρεπα. Ἡ στοργή τοῦ πατέρα
γιά τήν κόρη ἀποκαλύφθηκε μέ τρόπο δραματικό. Δέν μπόρεσε νά νικήσῃ τόν
χάροντα, τοῦ ὁποίου τό μῖσος καί ἡ κακία δέν ἀφήνουν τόν εὐγενῆ ἀγωνι-
στή νά βρεθῇ στό γάμο προσφύλου του προσώπου. Ἔτσι, ὁ νεκρός πατέρας
ἀπό τόν Ἄδη περιορίζεται σέ ἓνα μήνυμα πρὸς τόν Ἐπάνω Κόσμο, εἰδιω-
τερα πρὸς τοὺς καλοὺς του φίλους...

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Ἀκούσατε τί μένυσεν ὁ κύρς ἀτς ἄσόν Ἄδην

ἄς τρών' καί πίν' οἱ φίλοι μου καί παραστέιν' τόν κόρη μ'

. (μέ τήν λύρα σέ ὑπόκριση)

Ἡ ποντιακή μοῦσα μαζί μέ τά ἄλλα ἰδανικά διαλαλεῖ τώρα καί τήν
πίστη τοῦ ποντιακοῦ λαοῦ στήν ἀληθινή φιλία. Οἱ καλοὶ φίλοι θά ἀντιπα-
ταστήσουν τόν νεκρό πατέρα στό γάμο τῆς κόρης του. Ἔτσι, ἡ φιλία ἀποκτᾷ
βαθύτατο κοινωνικοψυχολογικό περιεχόμενο καί ἀνυψώνεται σέ ἀνώτατο
ἠθικό θεσμό τοῦ βίου, τόσο χρήσιμου ἰδία σέ ὥρες ἀνθρώπινου πόνου, σέ
συνδυασμό μέ γεγονότα χαρμόσυνα σάν ἐκεῖνο τοῦ γάμου.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Ἄς τρών' καί πίν' οἱ φίλοι μου καί παραστέιν' τήν κόρη μ'

. ἡ λύρα σταματᾷ

Καί στά ποντιακά λιανοτράγουδα περιέχονται εὐγενῆ αἰσθήματα, ἰδί-
ως τό αἰσθημα τῆς ἀδολῆς καί ἀγνῆς ἀγάπης. Εἶναι ἡ ἀγάπη ἡ ἀρετή τῶν
ἀρετῶν. Χωρίς αὐτήν ἡ ζωή μεταβάλλεται σέ ζούγκλα καί οἱ ἄνθρωποι ^{εἰς} ~~ἐν~~
^{πάντοτε δέν} ~~οὐδέποτε~~ διαφέρουν ἀπό τά ἄλογα ζῶα.

Σόν κόσμον πού 'νι ἐγάπεσεν, φιλίαν πού 'νι ἐποίηεν

χαῖβάν ἔρθεν κι' ἐπέρασεν, καλαπαλοῦν' ἐποίηεν

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

ἀπάν' σὸ σιαμνὶν καθισμέντῳ, κάποτε τερεῖ ἄτς, κάποτε τερεῖ ἄλλου, μουρ-
δουλίζ' ἕναν ἡχόν καί ἐπ' ἐκέ 'η ἔρται. Νιά τό φοριάλ' ἀσὴ γέρονος τὰ χέ-
ρια παίρ' νιά τὰ πιάτα ἀσὴ χέρια τῇ γραίᾳς. Ὁ γέρον σίτια σπογγίζ' καί
ἡ γραία σίτια πλύν' τὰ σκεύη λιβώνει κι' ἀπολιβώνει. Ἐτέρεσαν δέν 'η ἐγέν-
τον. Ἐσιῶθαν ἐντῶναν τ' ἕναν τ' ἄλλο ὁμάτ' καί τεᾶμ ἐσιάλωσαν καί ταβίζνε
σ' ἕνα σ' ἄλλο. Εἰάν κασιχαρίναν πολεμοῦν νά ἐφτάγνε σὴ νύφεν.

- 'Κ ἐντρέπεσαι γέρος ἄνθρωπος καί σπογγίζεις ἐσύ, λέει ἡ γραία
σὸν γέρον.

- Κι' ἄμ ἐσύ γραία γυναίκα πῶς πλύνεις τὰ σκεύη;

- Σῆ γούλα σ' 'η ἐρροῦξεν. Ἄφς κα' τό φοριάλ' Πασιίμ' 'η ἔχομε ἀπὸς
σὸ σπὶτ' ἄνθρωπον νά σπογγίζ'... Σὺρ' τό λόγον τῇ νύφεν... ἄμαν ἐκείνε
ἐπ' ἐκέ 'η ἔρται.

Ὁ γέρον καί ἡ γραία ἐσιάλωσαν καί ταβίζνε δυνατά.

- Ἄφς κα' τό φοριάλ', ἐγὼ θά σπογγίζω, λέει ἡ γραία.

- Ἐγὼ θά σπογγίζω, λέει ὁ γέρον.

- Ἐγὼ θά σπογγίζω...

- Ἐγὼ θά σπογγίζω, λέει χολιασμένος ὁ γέρον.

Ἐγὼ ὁ ἕνας, ἐγὼ ἡ ἄλλε, ἐπιάσταν ἀπάν σὸ φοριάλ' ὁ γέρον καί ἡ γραί-
α. Ἀτότε ἡ νύφε ἐσιῶθεν ἀσὸ σιαμνὶν ἐπῆεν σουμά τουν καί εἶπεν ἄτς.

- Πατέρα καί μητέρα, γιατί ταβίζετεν ποῖος θά σπογγίζ'. Ποῖστε το
μέ τῇ σειράν; Μίαν ὁ εἷς καί μίαν ὁ ἄλλος.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Ἀκολουθοῦν σιοποὶ καί τραγούδια ἀπὸ διάφορες περιοχὲς τοῦ Πόν-
του (3 τραγούδια καί ἕνα σόλο)

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Ἐδῶ κλείνει ἡ ἐκπομπή μας. Κοντά σας καί πάλι τὴν ἴδια μέρα καί
ῶρα.

. Σ Η Μ Α

Ἀιούσατε τὴν λαογραφικὴ ἐκπομπή τῆς Πανελληνίου Ἐνώσεως Ποντια-
κῶν Σωματείων - Ποντιακὴ Ἠχώ - πού γράφει καί ἐπιμελεῖται ὁ Στάθης
Εὐσταθιάδης. -

Διὰ τὸ καλῶς ἔχειν"

Ὁ ὑπεύθυνος Σύμβουλος τῆς Π.Ε.Π.Σ.